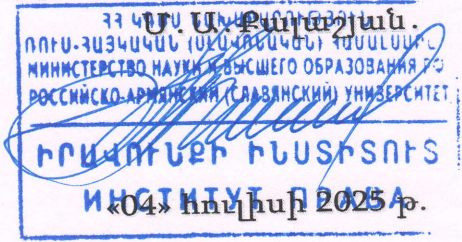

ԲՄԿ ՊՈՒՀ ՌՈՒՍ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ (ՍԼԱՎՈՆԱԿԱՆ) ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Հաստատում եմ՝
Իրավունքի Ինստիտուտի տնօրեն

Ինստիտուտ՝ Իրավունքի
Ամբիոն՝ քրեական իրավունքի և քրեական դատավարության

Հեղինակ՝ Ի. Գ. Դ., պրոֆեսոր, Թաղևոսյան Լ. Զ.

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Դասընթաց՝ «Դատական ակտերի վերանայման հիմանախնդիրները ՀՀ քրեական դատավարությունում»

Մագիստրոս կրթական ծրագիր (ՄՄ)՝ 042101.04.7

«քրեական իրավունք և դատավարություն»

Դասիչ մասնագիտություն՝ 042101.00.7

Անտառագիտական

1.1 Սույն մագիստրոսական դասընթացը ուսումնասիրում է դատական ակտերի վերանայման խնդիրները ՀՀ քրեական դատավարությունում:

Հաշվի առնելով ՀՀ դատական համակարգի կառուցվածքն ու առանձնահատկությունները՝ անհրաժեշտ են հատուկ գիտելիքներ և հմտություններ քրեական դատավարության սուբյեկտների կողմից տարբեր դատական ակտերի բողոքարկման ընթացակարգերի, ինչպես նաև դատական ակտերի վերանայման հիմքերի և կարգի վերաբերյալ՝ ինչպես վերաքննիչ, այնպես էլ վճռաբեկ կարգով:

Դասընթացի շրջանակներում ուսումնասիրության առարկա են հանդիսանում նոր քրեադատավարական օրենսգրքի նախագծի համատեքստում առաջացող դատական ակտերի վերանայման նոր դատավարական առանձնահատկությունները:

1.2 Դասընթացի փոխկապակցվածությունը այլ առարկաների հետ Դասընթացը սերտորեն փոխկապակցված է սահմանադրական իրավունքին, որը սահմանում է պետության սահմանադրական կարգի հիմքերը, մարդու հիմնական իրավունքներն ու ազատությունները, դատական իշխանության կառուցվածքը, ինչպես նաև քրեական և քրեական դատավարական իրավունքին:

1.3 Նախնական պահանջներ

Դասընթացը նախատեսված է մագիստրոսական ծրագրի շրջանակներում և պահանջում է, որ ուսանողները՝

- Ունենան խորացված գիտելիքներ սահմանադրական, քրեական և քրեական դատավարական իրավունքներում
- Տիրապետեն դատական ակտերի բողոքարկման կարգին՝ ինչպես ուժի մեջ չմտած, այնպես էլ ուժի մեջ մտած որոշումների պարագայում
- Տիրապետեն դատական ակտերի վերանայման ընթացակարգերին տարբեր աստիճաններում

Դասընթացի նպատակներն ու խնդիրները

Նպատակ՝

Ուսումնասիրել ՀՀ քրեական դատավարությունում գործող և նոր նախագծով նախատեսվող դատական ակտերի վերանայման կարգերը՝ ուսանողների կողմից վերաքննիչ, վճռաբեկ և բացառիկ վերանայման ինստիտուտների յուրացման նպատակով:

Խնդիրներ՝

- Ուսանողներին ծանոթացնել վերանայման տեսական հիմքերին և կիրառական խնդիրներին
- Ուսումնասիրել բողոքարկման սուբյեկտների սահմանները, ժամկետների բացթողման հետևանքները և վերականգնման մեխանիզմները
- Քննարկել վերաքննիչ բողոքարկման ձևերը՝ ամբողջական և մասնակի
- Ուսումնասիրել վճռաբեկ վարույթները՝ մինչև դատական ակտի ուժի մեջ մտնելը և դրանից հետո
- Համադրել գործող ՔԴՕ կարգավորումները նոր ՔԴՕ նախագծի դրույթների հետ

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՕԲՅԵԿՏԸ ԵՎ ԱՌԱՐԿԱՆ

Օբյեկտը՝

ՀՀ քրեական դատավարական համակարգում գործող դատական ակտերի վերանայման ինստիտուտը՝ որպես մարդու իրավունքների պաշտպանության և արդար դատաքննության ապահովման մեխանիզմ:

Առարկան՝

Դատական ակտերի վերանայման կարգավորումները՝ ներառյալ վերաքննիչ, վճռաբեկ և բացառիկ վերանայման հիմքերը, ընթացակարգերը, սահմանափակումները, իրավասությունները և դատական նախադեպերի ազդեցությունը:

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՄՈՒՏՔԱՅԻՆ ՊԱՀԱՆՁՆԵՐԸ

Ուսանողները պետք է՝

- Տիրապետեն ՀՀ Սահմանադրության, Քրեական և Քրեական դատավարական օրենսգրքերի հիմնական դրույթներին
- Տիրապետեն դատական ակտերի բողոքարկման հիմնավորումներին ու ձևաչափին
- Ունենան վերլուծական մտածողություն և իրավական փաստարկման կարողություն

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՅՈՒՐԱՑՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՈՒՄ ՁԵՌՔ ԲԵՐՎՈՂ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԸ ԵՎ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ՝

1. ՀՀ Քրեական դատավարությունում դատական ակտերի վերանայման ինստիտուտի կառուցվածքային և իրավական հիմքերը
2. Վերաքննիչ և վճռաբեկ բողոքարկման փուլերը, դրանց իրավաչափ սահմանները և առանձնահատկությունները
3. Դատական ակտերի բացառիկ վերանայման հիմքերն ու ընթացակարգերը

ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ՝

• Գիտելիքի կիրառման հմտություններ՝

1. Իրավաբանական փաստերի և դատական ակտերի վերլուծություն՝ վերանայման հնարավորության գնահատմամբ
2. Վերանայման դիմումների ձևակերպում, փաստարկում և իրավական հիմնավորում

• Ընդհանրական իմացական հմտություններ՝

1. Իրավական փաստարկման հմտություններ՝ մասնագիտական կարծիքի ձևավորման և արտահայտման նպատակով
2. Իրավական ակտերի համադրություն, վերլուծություն և դրանց կիրառման ունակություն

ԿԱՐՈՂՈՒՄԻ ԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ (ԿՈՄՊԵՏԵՆՑԻԱՆԵՐ)՝

• Ինքնուրույնություն և պատասխանատվություն՝

1. Որոշումների կայացում իրավական ինքնուրույնությամբ՝ հիմնվելով դատավարական սկզբունքների վրա
2. Պատասխանատվություն ընդունված դատավարական որոշումների իրավաչափության և հիմնավորվածության համար

ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐԸ ԵՎ ՄԵԹՈԴՆԵՐԸ

- **Դասախոսություններ՝** վերանայման ինստիտուտի տեսական ուսումնասիրության նպատակով
- **Մեմինարներ՝** գործնական իրավիճակների վերլուծությամբ
- **Կազմակերպված քննարկումներ՝** դատական նախադեպերի և միջազգային փորձի համադրությամբ
- **Ինքնուրույն առաջադրանքներ՝** օրենքների և դատական ակտերի հետ գործնական աշխատանք
- **Քննական թեստեր և բանավոր հարցազրույցներ՝** ընթացիկ և եզրափակիչ հսկողություն
- **Դասընթացի տեղն ուսումնական ծրագրում**
- Դասընթացը ներառված է «քրեական իրավունք և դատավարություն
- »՝ .3. ակադեմիական կրեդիտ (144 ակադեմիական ժամ) աշխատատարությամբ, որից 10 ակադեմիական ժամ նախատեսվում է գործնական պարապմունքների համար:
- Դասընթացը նախատեսվում է ուսումնասիրել 2-րդ ուսումնական տարվա 2-րդ կիսամյակում:

Ուսումնական աշխատանքի տեսակները	Ընդամենը, ակադ. ժամեր
1. Առարկայի ուսումնասիրման ընդհանուր աշխատատարությունն, այդ թվում՝	144
1.1. Լսարանային պարապմունքներ, այդ թվում՝	18
1.1.1. Դասախոսություններ	8
1.1.2. Գործնական պարապմունքներ, այդ թվում՝	10
1.1.2.1. Ստուգողական աշխատանքներ	4
1.2. Ինքնուրույն աշխատանք, այդ թվում՝	122
1.2.1. Քննություններին նախապատրաստում	
1.2.2. Ինքնուրույն աշխատանքի այլ տեսակներ, այդ թվում՝ (նշել)	
1.2.2.1. Գրավոր ինքնուրույն աշխատանքներ	
Ամփոփիչ ստուգում (քննություն, ստուգարք)	Ստուգարք

- Դասընթացի ծավալի բաշխում (ակադեմիական ժամերով) ըստ թեմաների և ուսումնական աշխատանքի տեսակների

Առարկայի բաժինները և թեմաները	Ընդամենը	Դասախոսություններ	Գործնական / սեմինար պարապմունքներ
1	2=3+4	3	4
Թեմա 1. Վերաքննիչ բողոքարկման առանձնահատկությունները	29	1	2
Թեմա 2. Վճռաբեկ բողոքարկման առանձնահատկությունները	29	2	2
Թեմա 3 Վերանայում՝ նոր հանգամանքներով	29	2	2
Թեմա 4. Վերանայում՝ ՔՕ և ՔԴՕ դրույթների կոպիտ խախտման հիմքով	29	2	2
Թեմա 5. Վերաքննիչ և վճռաբեկ բողոքարկման նոր սկզբունքները	28	1	2
Ընդամենը	144	8	10

Դասընթացի թեմատիկ բովանդակություն

Ներածություն

Ներքին համոզմունքի սխալ մեկնաբանության արդյունքում ընդունված դատական ակտերը կարող են վերանայվել՝ արդարադատության ապահովման նպատակով:

Վերանայման մեխանիզմները կարող են գործել թե՛ սովորական (վերաքննիչ, վճռաբեկ), և թե՛ բացառիկ (նոր հանգամանքներով, օրենսդրության խախտմամբ) ռեժիմներով:

Բաժին 1 – Դատական ակտերի վերանայում՝ ուժի մեջ չմտած որոշումների դեպքում

Թեմա 1.1 – Վերաքննիչ բողոքարկման առանձնահատկությունները

- Բողոքարկման սուբյեկտներ՝ գործով ներգրավված անձինք, ներկայացուցիչներ (ՔԴՕ 376 հոդված)
- Քաղաքացիական հայցի մասով՝ նույնիսկ չմասնակցած անձինք կարող են բողոքարկել, եթե դատական ակտը վերաբերում է նրանց իրավունքներին
- Պետությունը ներկայացնող մարմինները չեն կարող բողոքարկել քաղաքացիական հայցի մասով՝ բացառությամբ գույքային շահերի պաշտպանության դեպքերի
- Բողոքարկման օբյեկտ են առաջին ատյանի բոլոր դատական ակտերը՝ թե՛ էության վերաբերյալ, թե՛ միջանկյալ

Թեմա 1.2 – Վճռաբեկ բողոքարկման առանձնահատկությունները

- Վճռաբեկ բողոքարկման հիմքերը, ընթացակարգը, դատական լիազորությունները
- Վճռաբեկ դատարանի՝ քրեական պալատի գործունեությունը վերջին փոփոխությունների լույսի ներքո

Բաժին 2 – Ուժի մեջ մտած դատական ակտերի վերանայման առանձնահատկությունները

Թեմա 2.1 – Վերանայում՝ նոր հանգամանքներով

- Այս վերանայման փուլը տարբերվում է նախորդներից. այն կիրառվում է, երբ ակտը օրինական է, բայց հետագայում պարզվում է դրա անարդար լինելը
- Նպատակն է վերսկսել գործի վարույթը՝ չնայած գործն ավարտված է դատական որոշմամբ

Թեմա 2.2 – Վերանայում՝ ՔՕ և ՔԴՕ դրույթների կոպիտ խախտման հիմքով

- Կապված է իրավական որոշակիության (res judicata) և կրկնակի դատապարտման արգելքի (non bis in idem) սկզբունքների հետ
- Չնայած չկա հատուկ գլուխ ՔԴՕ-ում, վերանայման տարբեր մեխանիզմներ ամրագրված են մի քանի հոդվածներում՝ 21, 396-397, գլուխներ 46, 48 և այլն

Բաժին 3 – Վերանայման կարգավորումները նոր ՔԴՕ նախագծում

Թեմա 3.1 – Վերաքննիչ և վճռաբեկ բողոքարկման նոր սկզբունքները

- Ներկայացվում են նոր նախագծով նախատեսվող վերանայման կարգավորումները՝ իրավասության, ձևակերպումների, հիմքերի ու ընթացակարգերի վերանայում
- Համեմատական վերլուծություն գործող և նախագծվող կարգերի միջև

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՊԱՀՈՎՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՄԲ

Հիմնական գրականություն՝

1. ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգիրք (գործող խմբագրություն)
2. ՀՀ Սահմանադրություն (2015 թ. փոփոխություններով)
3. ՀՀ Սահմանադրական դատարանի և Վճռաբեկ դատարանի որոշումներ՝ դատական ակտերի վերանայման վերաբերյալ
4. Վ. Հարությունյան, Ա. Ղազարյան: *Քրեական դատավարություն*, Երևան, 2021
5. Ս. Մելքոնյան: *Քրեական դատավարության հիմնախնդիրները (Դատական ակտերի վերանայում)*, Երևան, 2023
6. ՀՀ վերաքննիչ և վճռաբեկ դատարանների դատական պրակտիկա՝ քրեական գործերով (ընտրանի)

Լրացուցիչ գրականություն՝

7. Проект нового Уголовно-процессуального кодекса Республики Армения (2023 թ.)
8. И.А. Лапки. *Пересмотр судебных решений в уголовном процессе*, Москва, 2020
9. Г.А. Есаков. *Апелляционное и кассационное производство в уголовном процессе*, Москва, 2021
10. Конвенция о защите прав человека и основных свобод (Եվրախորհրդի, 1950)
11. Европейский суд по правам человека. Решения по делам против Республики Армения (համապատասխան դատական ակտերի ընտրանի)

12. ՀՀ Արդարադատության նախարարության մասնագիտական հանձնաժողովների ամփոփագրեր նոր
ՔԴՕ նախագծի վերաբերյալ (2022–2024)